

Йозеф Несвадба
Идиотът от Ксенемюнде

Върнали го на родителите още в първи клас, защото бил невнимателен, разсеян, много забравял и само се биел с децата, дори и учителя замерил с мастилницата. Отнасяло се за съвсем явен случай на олигофрения и лекарите не давали никаква надежда. И все пак жената на инженер Хабихт обичала най-много именно това си дете. Тя забелязала, че то има дарба за числата и преди войната плащала на гувернантка, една възрастна дама, за да се грижи през деня за него. Малоумното момче се наричало Бруно.

За него ми разказа един роднина, който по време на войната беше изпратен на работа в Ксенемюнде, където живеел у някакъв седемдесетгодишен учител. Точно този учител трябвало да замести у Хабихтови строгата гувернантка след загадъчната бомбардировка на четвърти октомври. Дотогава Ксенемюнде нито веднъж не бил нападан от съюзнически бомбардировачи. Пък и не изглеждало в него да има никакви важни обекти. С изключение, разбира се, на подземния завод, в който се произвеждало нещо тайно, но никой не знаел какво. И изведнъж през нощта на четвърти октомври една малка бомба от лек калибър паднала точно върху къщурката на Бруновата гувернантка и убила само нея, защото възрастната дама живеела самичка. При това в комендантството се кълнели, че наоколо не се бил появявал нито един вражески самолет. Споменавали за попадение от далекобойно оръдие. Но защо английските далекобойни оръдия ще обстрелват от Дувър къщурката на Бруновата гувернантка, никой не знаел.

Старият учител приел с радост предложението на госпожа Хабихт. Той си докарвал по нещичко от частни уроци, защото пенсията не му стигала да си купува дори картофи на черна борса. Ала не го предупредили, че Бруно е идиот. Установил това едва при първата среща с него Бруно бил петнадесетгодишно момче, но с изражение на шестгодишен и с някои навици, присъщи на прищъпулчетата. По време на урока той успял да скочи бързо, да улови една муха и съвсем неочаквано да я глътне; да си пхне автоматичната писалка в носа и да залее панталона на учителя с ерзацкафето, което му била сварила госпожа Хабихт. Разбира се, учителят веднага станал и поискал да си отиде. Отчаяната майка дълго трябвало да го увещава, увеличила му възнаграждението и обещала да му готви вечери, ако се занимава с Бруно. А момчето като че ли изведнъж поискало да му хареса: за станало мирно пред учителя и на висок глас издекламирало таблицата за умножение, деление и коренуване.

– Има страшна памет за числа. Всичко помни – казала майка му. – Знае наизуст целия телефонен указател на Ксенемюнде.

И Бруно бързо почнал да повтаря първите шестдесет номера, заедно с адресите на телефонните абонати. Но родния си език не разбирал, историята не му вървяла, не можел да прочете нито едно изречение. И то, моля ви, почти на петнадесет години! Учителят винаги броял минутите, които оставали до вечерята, никога в живота урокът не му се бил струвал толкова дълъг и никога не отивал с такова нежелание при свой ученик.

След около един месец той заварил Бруно на улицата да се бие с цяла тайфа по-малки момчета. Той удрял по главите осемгодишните деца, спъвал ги и ги ритал, когато паднали на земята.

– Бруно! – извикал отдалече учителят, но не можел да тича, защото дишането му било затруднено, така че идиотчето успяла да укроти едва месарката, която наблюдавала цялата сцена от магазинчето си насреща. Тя го уловила за яката – била мускулиста жена – и чисто и просто го прехвърлила през стената в градината на Хабихтовата вила. После покарала децата у дома и им промила драскотините.

– Постоянно ги бие – обяснявала тя на учудения учител – Тоя идиот. Мястото му е в лудница Ако баща му не беше такъв големец, отдавна да са го прибрали Всички ви се чудят, че ходите у тях.

Но този ден вечерята у Хабихтови била особено богата, в мелтата се усещало, че има няколко зърна истинско кафе, дори и Бруно се държал спокойно и само упорито наблюдавал едно място в дъното на стаята, така че учителят отново не посял да си подаде оставката.

Още същата нощ целият град бил разтревожен от но ва катастрофа Магазинчето на месарката, която живеела срещу Хабихтови, било унищожено по същия начин както къщата на гувернантката – с бомба от малък калибър или с артилерийски снаряд Изглежда снарядът долетял през прозореца и избухнал едва в стаята, която разрушил. Месарката изгоряла.

На следващия ден по време на урока Бруно непрекъснато се усмихвал. Учителят се уплашил.

– Всъщност кой се занимава със сина ви през деня? – внимателно попитал той госпожа Хабихт по време на вечерята.

– Никой. Бруно е страшно послушен. Играе си отзад на верандата, където мъжът ми му обзаведе малка работилничка.

– С удоволствие бих надникнал там.

– Не! – извикало момчето с глух и гневен глас и се изчервило цялото.

– Той никого не пуска там – обяснила майка му. – Това е неговото

царство. – И смигнала съучастнически на учителя. – Понякога го наблюдавам през дупката на ключалката – добавила по-късно, когато го изпращала до портичката. – По цял ден се занимава с детската игра „Млад конструктор“ и с няколко вехтории, които мъжът ми му донесе от завода. Съвсем невинно развлечение.

– Така ли мислите? – попитал учителят и още веднъж погледнал изгорялото магазинче на месарката. – Тези деца човек не може да ги разбере. Ами че той е болен. Мястото му е в лечебно заведение...

Но с тези думи страшно разсърдил госпожа Хабихт. Значи и учителят бил на страната на съседите, които мразят Бруно.

– Нищо подобно, грешите, аз дори се привързах някак си към него. Съжалявам го. Но смятам, че в подобно заведение ще бъде по-щастлив.

– Никога! – решително тропнала с крак госпожа Хабихт. – Докато съм жива, това няма да стане!

Ето защо на следващия ден учителят решил сам да направи проверка в лабораторията на Бруно. Влязъл през външната врата и се запътил право към верандата. Момчето дори не било заключило. То измъчвало там с фарадизационния апарат едно малко вързано коте. Животинчето било вече полумъртво, когато учителят успял да го отърве. Бруно не искал да му го даде. Те се борели мълчливо, като Бруно издавал звуци, подобни на грухтене, и учителят отново усетил болка в областта на сърцето. Необходима била енергична намеса. Учителят ударил Бруно по главата. Момчето отскочило в дъното на помещението и го погледнало с омраза.

– Крум! – извикало то. – Ти, Крум!

Така се наричала бившата гувернантка. Името на учителя било Бретшнайдер. Момчето прекрасно знаело това. Истински ужас обзел учителя. Той пуснал котето на тревата и си отишъл. Този ден дори не пристъпил към урока. Избягнал и срещата с госпожа Хабихт. Отишъл в завода при мъжа ѝ.

Завели го при него по дълги подземни коридори, заобиколен отпред и отзад от по двама войници от охраната. Тук явно било седалище на някакви „насекоми“ със свръхестествени размери. Инженер Хабихт го приел нетърпеливо.

– Знам, че синът ми е направил някоя пакост. Той е палавник. Но не допускам, че би могъл да бъде замесен в двете неотдавнашни злополуки.

– Ще видим – казал учителят. – Тази нощ за нищо на света няма да спя в квартирата си. Можете да дежурите с мен в градината.

Учителят живеел в една малка вила при гарата.

– Извинете, имам други грижи. По-важни... – отказал му инженер Хабиht.

Но на сутринта дотичал при него. През нощта жилището на учителя било разрушено от малък снаряд, който избухнал при леглото му. Учителят ясно забелязал от градината светещата балистична крива на снаряда, който не бил по-голям от дланта му и оставил след себе си димна следа.

– Незабавно отивам в градската комендатура – заявил той на Хабиht. – Не искате ли да дойдете с мен?

Тогавa комендант бил майор фон Шварц, под чието началство бил също и заводът. Отишли чак при него.

– Странна история. Просто невероятно. А вие допускате ли това? – обърнал се фон Шварц към инженер Хабиht. – Смятате ли, че вашият син наистина може да е замесен в тези злополуки?

Хабиht мъкнал, изчервявал се и пребледнявал, не знаел какво да каже, докато Шварц не му изревал.

– Трябва да ви призная, майоре – казал инженерът, – че преди един месец занесох вкъщи планове на нашето ново тайно оръжие „Фау-2“. Тогавa в конструкторското отделение имахме толкова работа, че не можех да смогна. Може би момчето се е добрало по някакъв начин до документацията. Помни сума ти неща. В някои работи е много сръчен. Никой не може да каже с положителност какво става в куфалницата му...

Това признание решило по-нататъшната участ на стария учител. От една страна, той научил тайната – какви оръжия се произвеждат в тамошния завод. От друга, момчето на инженера отведнъж придобило по-голямо значение от човека, който го бил издал. Учителят изчезнал в концентрационен лагер. И всъщност по този начин се спасил.

– Та той сигурно е гений – казал фон Шварц, когато отивали с Хабиht и готвача на коменданството при Бруно.

– Идиот е – отвърнал Хабиht. – Имаме и медицинско свидетелство.

– Нима не сте разбрали, вие, тъпа главо, какво е разрешило детето ви? Вие самият и още двадесет като вас не можете да постигнете нашите ракети да поразяват определена цел, не умеете да ги насочвате. А ето че едно петнадесетгодишно момче улучва с тях от разстояние прозорци с точност до половин метър! Разбирате ли колко важно би било, ако „Фау-2“ можеше да унищожава в Лондон предварително набелязани обекти и ако не я изпращахме там ей тъй наслуки?

Хабиht занемял.

– Но аз никога не съм носил у дома планове за насочване.

– Разбира се. Такива планове и не съществуват. Те са дело на вашето момче...

И фон Шварц наредил на готвача да разопакова сладкарските изделия. За първи път след четири години война този човек отново пригответел сметана за парижка торта, пълнел с крем кошнички и разбивал масло за малаковски пасти.

Бруно се нахвърлил върху лакомствата като прасе, направо с главата и почнал да рови с нос сладкишите и гарнираните торти. Готвачът се вцепенил, а госпожа Хабихт се вайкала, че ще си развали стомаха. Само фон Шварц спокойно чакал. Най-после момчето се оригнало. Поискало да избяга.

– Чакай – задържал го с железния си юмрук майорът. – Всеки ден ще получаваш тези лакомства, ако ни кажеш как всъщност правиш това!

– Какво? – попитала вместо него майка му. – Бруно не прави нищо. Той е добро момче.

Майорът рязко я блъснал до стената.

– Как насочваш своите ракетки? – изревал на ухото на Бруно той. – Признай си, докато не съм ти нашибал задника! – И извадил от ботуша си стария камшик за езда. Замахнал с него и госпожа Хабихт припаднала. Никой не се заел да я свестява. Момчето се вирило упорито в единия ъгъл на стаята и облизвало с прекалено големия си език останките от лакомствата, полепнали по брадата му. То явно нищо не разбирало. Дори не се съпротивлявало, когато майорът го биел. Изразът му не се променял.

Накрая фон Шварц счупил камшика, изпотил се и се задъхал. Той пуснал момчето, изправил се и креснал на Хабихт:

– До сутринта трябва да разберете как този глупак прави това, иначе цялото семейство ще бъде изправено пред военен съд. Заедно с роднините – добавил той от вратата.

Пред къщата есесовци вече скачали от камионите и заставали край прозорците. Фон Шварц се настанил в колата, като продължавал да ругае. Тази вечер той не се върнал в своята канцелария в общината, а отишъл да спи при войниците. В общината останала хубавата му секретарка, която в началото на войната си бил довел от Италия.

През нощта тя загинала заедно с останалите служители, защото общината била разрушена от малък снаряд, който този път пробил покрива и изгорил цялата сграда до основи.

В казармите свирили тревога, майорът се препасал със своя тежък

„парабел“ и наредил да го закарат във вилата на Хабихт.

– Къде е Бруно? – сухо попитал той инженера.

С треперещи гласове родителите му отвърнали, че момчето отишло да си легне. Намерили го на верандата при малките релсички. Точно монтирал нова ракета на детската ракетна площадка.

Фон Шварц го застрелял в тила. Госпожа Хабихт се нахвърлила върху него. Искала да изтръгне пистолета от ръката му. Тя просто полудяла от болка, скубела косите си и си късала дрехите.

– Какво ви е направил? Убиец! Майорът се опитал да ѝ обясни:

– Не можем да позволим на никого да убива ближните си само защото са го обидили малко. И то с модерна техника. Той беше идиот.

– А какво правите вие? Колко хора убивате с ракетите в Лондон? Кой от англичаните ви е обидил поне малко? Нямаме никаква причина да ги убивате. Вие сте идиоти, всички, всички...

Фон Шварц поискал незабавно да я арестува, но в същия миг засвирили сирените.

– Няма нужда – разкрещял се майорът по телефона. – Няма нужда да се обявява тревога. Аз ликвидирах опасността...

В отговор на това върху обитаемата част на града почнали да падат запалителни бомби. Съюзниците били открили тайната на Ксенемюнде. По време на тази първа бомбардировка загинала четвъртината от населението му. Загинал и инженер Хабихт. Някои съжаляват за него. Казват, че бил отличен инженер. Един от създателите на ракетните оръжия. Гений.

КРАЙ

© Йозеф Несвадба
© 1984 Невена Захариева, превод от чешки

Josef Nesvadba

Сканиране, разпознаване и редакция: Светослав Иванов, 2007

Публикация:

ЙОЗЕФ НЕСВАДБА
Експедиции в обратна посока
Разкази

Josef Nesvadba
Vupravy opasnym smerem
Nakladatelstvi Mlada fronta, Smena, Nase Volako
Praha, 1976

© Невена Захариева, преводач, 1984
© Богдан Мавродинов и Жеко Алексиев, библиотечно оформление,
© Текла Алексиева, рисунка на корицата, 1984
с/о Jusautor, Sofia

Рецензент Бойко Въртов
Редактор Каталина Събева
Художествен редактор Иван Кенаров
Технически редактор Пламен Антонов
Коректор Ани Иванова
Чешка. I издание
Дадена за набор на 28.V.1984 г.
Подписана за печат на 8.XI.1984 г.
Излязла от печат месец ноември 1984 г.
Формат 70×100/32 Изд. № 1785 Цена 2.50 лв.
Печ. коли 26 Изд. коли 16.84 У ИК 16,48
ЕКП 95364 5627-60-84

Книгоиздателство „Георги Бакалов“ – Варна, 1984
Държавна печатница „Балкан“ – София

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/4166>]